UCHWAŁA Nr XIV/79/2015
Rady Gminy Chłopice
z dnia 29 grudnia 2015 roku

w sprawie : przyjęcia do ralizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Chłopice na lata 2016-2022

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (jednolity tekst Dz.U. z 2015 roku poz. 1515), art. 17 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2014 roku o pomocy społecznej (Dz.U. z 2015 roku poz.163 z póź.zm.) Rada Gminy Chłopice uchwala co nastepuje:

§ 1

Przyjmuje sie do realizacji Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Chłopice na lata 2016 – 2022 w brzmieniu stanowiącym załącznik do uchwały

§ 2

Wykonanie uchwały powierza sie Wójtowi Gminy Chłopice

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia z mocą obowiązywania od 1 stycznia 2016 roku

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY CHŁOPICE
Łucja Lichota

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE CHŁOPICE NA LATA 2016 – 2022

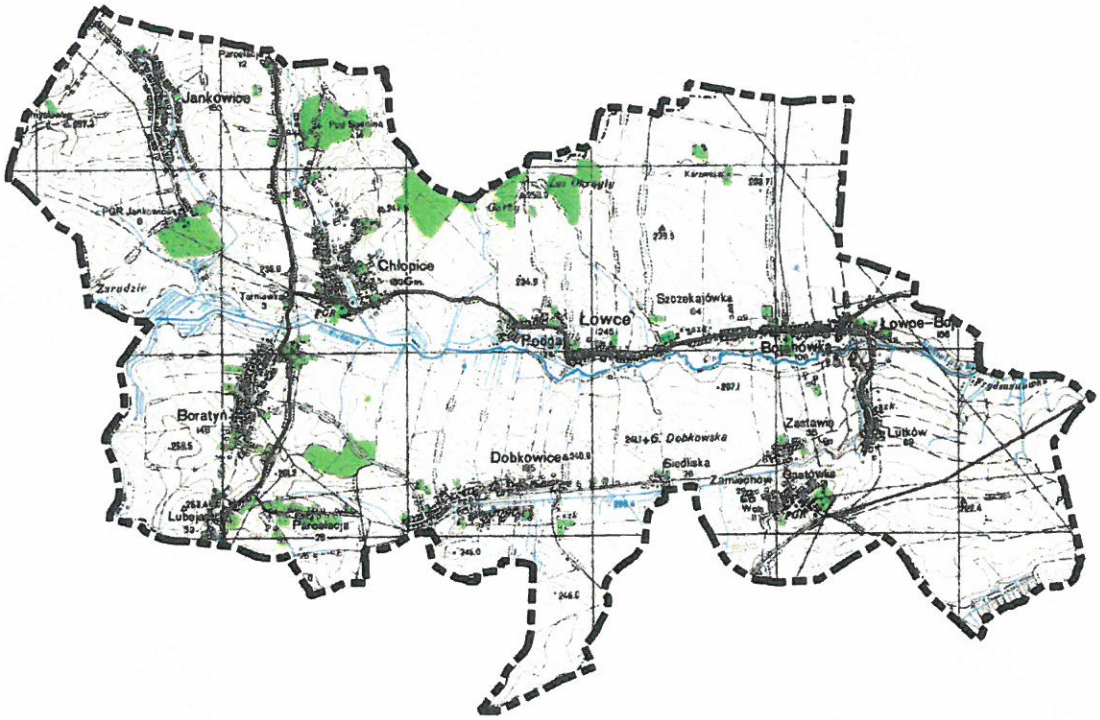

Chłopice, 2015

Spis treści

1. Wprowadzenie 3
2. Zgodność z dokumentami strategicznymi 5
3. Diagnoza demograficzno-społeczna mieszkańców gminy Chłopice 9

3.1. Charakterystyka Gminy Chłopice 9

3.2. Gospodarka 13

3.3. Edukacja 13

4. Identyfikacja kluczowych kwestii społecznych 14
5. Długofalowa wizja programowa 15

5.1. Wizja i cel główny strategii 15

5.2. Identyfikacja najważniejszych problemów społecznych na terenie gminy 15

5.4. Osoby bezrobotne 23

5.5. Niepełnosprawność 27

5.6. Rozwiązywanie problemów alkoholowych w gminie 28

6. Zagadnienia horyzontalne 30
7. Analiza SWOT 30
8. Kierunki rozwoju polityki społecznej w Gminie Chłopice 34
9. **Cele, kierunki działań oraz realizatorzy projektowanych zmian** 36
10. **Zadania gminy w zakresie rozwiązywania problemów społecznych w okresie 2016– 2022 ..... 39**
11. Monitoring i ewaluacja 43
12. Sposoby realizacji Strategii oraz źródła finansowania 46

1. Wprowadzenie

Samorządy lokalne działające w warunkach gospodarki rynkowej, cechującej się dużą dynamiką zmian i niepewnością, co do ich kierunków, muszą posiadać zdolność doczesnego rozpoznawania zagrożeń, jak i dostrzegania pojawiających się szans. W takich warunkach istotnego znaczenia nabiera zarządzanie strategiczne, które oparte na opracowywaniu, wdrażaniu i kontroli realizacji planów strategicznych, umożliwia dostosowanie funkcjonowania jednostek terytorialnych do zmian zachodzących w otoczeniu. Na poziomie zarządzania lokalnego, w zakresie polityki społecznej, podstawową rolę wśród tego typu planów pełni strategia rozwiązywania problemów społecznych.

Mówiąc o gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, należy mieć na myśli w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji pomocy społecznej (i pokrewnych), prowadzone na terenie gminy, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin, mieszkańców gminy.

W oparciu o uzyskane informacje i materiały, został przygotowany dokument, który pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej oraz wskaże obszary, które w najbliższym czasie powinny stać się przedmiotem szczególnej troski władz lokalnych.

Zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Niniejszy dokument stanowi opracowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Chłopice na lata 2016-2022. Podstawą do podjęcia działań związanych z tworzeniem dokumentu były następujące przesłanki:

- zakończenie okresu obowiązywania dotychczasowej Strategii,
- zaktualizowanie diagnozy demograficzno-społecznej mieszkańców gminy Chłopice,
- uaktualnienie analizy SWOT,
- aktualizacja dokumentu w zakresie: celów strategicznych i operacyjnych, kierunków niezbędnych działań oraz wskaźników ich realizacji,

- wyzwania związane z efektywniejszą realizacją celów polityki społecznej w gminie.

Strategia opracowana została po wnikliwej analizie istniejących zasobów polityki społecznej, danych dotyczących sytuacji społeczno-demograficznej mieszkańców, a także z uwzględnieniem wniosków płynących z realizacji i monitorowania dotychczasowej Strategii.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych stanowi długofalowy plan działania określający główne cele i kierunki rozwoju, służące zaspokajaniu potrzeb mieszkańców.

Dokument ma charakter kompleksowy, stanowi projekt przyszłego funkcjonowania obszaru polityki społecznej w Gminie, systematyzuje działania oraz stanowi wytyczne postępowania sprzyjające włączeniu społecznemu mieszkańców. Umożliwia koordynację realizowanych działań, ich monitorowanie oraz ocenę rezultatów, dotychczas podejmowanych przedsięwzięć wraz z planowaniem dalszego rozwoju.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zgodna jest z celami strategicznymi Strategii Rozwoju Gminy Chłopice, która zakłada poprawę jakości życia mieszkańców w następujących obszarach:

- zapewnienie dzieciom i młodzieży lepszych warunków dostępności do szkół na poziomie podstawowym i gimnazjalnym,
- kształcenie dzieci i młodzieży na wysokim poziomie,
- zwiększenie dynamiki życia kulturalnego i sportowego w gminie,
- stworzenie dodatkowej płaszczyzny edukacyjnej dla dzieci i młodzieży,
- poprawa bezpieczeństwa publicznego w gminie,
- inicjowanie i wspieranie samoobrony obywatelskiej.

2. Zgodność z dokumentami strategicznymi

Niniejsze opracowanie powstało przy uwzględnieniu dokumentów strategicznych i programowych, zarówno krajowych, regionalnych, jak i lokalnych o kluczowym znaczeniu dla planowania i realizacji celów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Chłopice.

Dokumentami tymi są:

1. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2015 poz. 163);
2. Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. 2014 poz. 1118);
3. Ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz.U. 2011 nr 43 poz. 225);
4. Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. 2004 nr 99 poz. 1001);
5. Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. 2012 poz. 1356);
6. Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji osób niepełnosprawnych (Dz.U. 2011 nr 127 poz. 721);
7. Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. 2012 poz. 124);
8. Ustawy z 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. 2011 nr 231 poz. 1375).

Ponadto Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Chłopice na lata 2016-2022 jest spójna z następującymi dokumentami strategicznymi z zakresu polityki społecznej przygotowanymi na poziomie europejskim, wojewódzkim i powiatowym:

Krajowy Program Reform na rzecz realizacji strategii „Europa 2020"

„Europa 2020" jest to nowa strategia gospodarcza Unii Europejskiej, która zastąpiła Strategię Lizbońską. Światowy kryzys finansowy zmusił Europę do redefinicji zarówno celów, jak i instrumentów wspierających rozwój gospodarczy.

Strategia „Europa 2020" skupia się wokół trzech powiązanych ze sobą priorytetów:

1. Rozwój inteligentny (rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji).
2. Rozwój zrównoważony (wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej).

3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu (wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną).

Dla realizacji priorytetów i celów przygotowano siedem projektów przewodnich, z czego kluczowymi dla polityki społecznej są trzy: „Mobilna Młodzież", „Program na rzecz nowych umiejętności i miejsc pracy", „Europejski program walki z ubóstwem". Pozostałe, komplementarne inicjatywy to: „Unia innowacji", „Europejska agenda cyfrowa", „Europa efektywnie korzystająca z zasobów" oraz „Polityka przemysłowa w erze globalizacji"

Program Operacyjny Kapitał Ludzki

Nadrzędnym celem Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (POKL) jest umożliwienie pełnego wykorzystania potencjału zasobów ludzkich poprzez wzrost poziomu zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich pracowników, podniesienie poziomu wykształcenia, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego, wsparcie dla budowy struktur administracyjnych państwa oraz zwiększenie spójności społecznej i terytorialnej.

Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020

Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020 wyznacza cele strategiczne, priorytety rozwoju oraz określa kierunki działań w ramach poszczególnych priorytetów. Realizowanie wyznaczonych zadań w ramach zdefiniowanych kierunków działań będzie służyć przełamywaniu strukturalnych problemów gospodarczych, społecznych oraz podnoszeniu konkurencyjności regionu.

Wojewódzki Program na rzecz wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu na lata 2008-2020

Podstawą realizacji Programu jest zasada solidarności społecznej, ponieważ wspólne działania administracji rządowej, samorządowej, organizacji pozarządowych mogą doprowadzić do wyrównania szans osób niepełnosprawnych w stosunku do pełnosprawnych oraz mogą doprowadzić do przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu. Niniejszy Program wyznacza kierunki w jakich powinny zmierzać działania na rzecz osób niepełnosprawnych.

Regionalny Plan Działań na Rzecz Rozwoju Ekonomii Społecznej w woj. Podkarpackim na lata 2012-2020

Regionalny Plan Działań na Rzecz Rozwoju Ekonomii Społecznej w Województwie Podkarpackim na lata 2012-2020 ma charakter dokumentu programowego.
Dokument ten ujmuje problematykę sektora ekonomii społecznej jako istotny element rozwoju Województwa.
Plan jest zgodny ze Strategią Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020. Ramy Strategii wyznaczają 8 głównych obszarów strategicznych, określających podstawowe priorytety aktywności prorozwojowej samorządu województwa tj.:

- gospodarka regionu,
- infrastruktura techniczna,
- obszary wiejskie i rolnictwo,
- ochrona środowiska,
- współpraca międzynarodowa,
- ochrona zdrowia,
- polityka społeczna

Wojewódzki Program Pomocy Społecznej na lata 2009-2015

Wojewódzki Program Pomocy Społecznej na lata 2009-2015 jest dokumentem wyznaczającym główne kierunki działań Samorządu Województwa podkarpackiego w tym obszarze.

Celem programu jest stworzenie rozwiązań umożliwiających pomoc i działania zapobiegające izolacji i marginalizacji społecznej mieszkańców województwa znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, jak również pobudzanie ich aktywności społecznej.

Strategia Rozwoju Powiatu Jarosławskiego na lata 2008-2015.

Strategia Rozwoju Powiatu odwołuje się do dokumentów strategicznych na poziomie regionalnym i krajowym; podobnie jak one kładzie nacisk na kompleksowość spojrzenia - odejście od myślenia „sektorowego" na rzecz myślenia terytorialnego i poszukiwania wzajemności między różnymi działaniami podejmowanymi w powiecie oraz powiązanie z planowaniem przestrzennym i programami wieloletnimi.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2011 - 2020

Dokument obejmuje zagadnienia partycypacji społecznej i aktywności obywatelskiej. W ramach tego obszaru mają być realizowane działania zmierzające do poprawy mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne. W SRKS wskazano, że dla całości przedsięwzięć w ww. obszarze wykorzystane zostaną doświadczenia we wspieraniu działań. W kolejnej perspektywie finansowej ma nastąpić kontynuacja funkcjonowania m.in. takich działań jak:

- projekty realizowane przez organizacje społeczne w zakresie edukacji obywatelskiej; upowszechnienie i wdrażanie rozwiązań zwiększających kontrolę społeczną nad działaniami administracji publicznej wszystkich szczebli;
- stałe podnoszenie wiedzy i umiejętności przedstawicieli organizacji pozarządowych (zarządy, pracownicy) w zakresie zarządzania organizacją, a w szczególności zarządzania zasobami ludzkimi i finansami;
- różne formy zachęcania obywateli do zwiększania swojej aktywności na forum publicznym; rozwijaniu i promocji indywidualnej filantropii, wolontariatu, jak i społecznej
- odpowiedzialności biznesu;
- wspieranie rozwoju przedsiębiorczości społecznej i innych form przeciwdziałania wykluczeniu
- społecznemu i zawodowemu, w tym różnorodnych form samopomocy;
- stworzenie rozwiązań zmierzających do wypracowania i wdrożenia systemu wsparcia
- dla poradnictwa prawnego i obywatelskiego;
- ułatwienie działalności organizacji obywatelskich;
- wsparcie dla ruchów społecznych, grup nieformalnych.

Należy przyjąć, że realizacja celów Strategii przyczyni się także do osiągnięcia celów zakładanych w dokumencie.

3. Diagnoza demograficzno-społeczna mieszkańców gminy Chłopice

3.1. Charakterystyka Gminy Chłopice

Lokalizacja Gminy Chłopice to wschodnia część województwa podkarpackiego, południowo-zachodnia część powiatu jarosławskiego. Gmina stanowi 6,87% powierzchni powiatu, który ma przede wszystkim przemysłowo-rolniczy charakter.

Gmina Chłopice sąsiaduje z sześcioma gminami: Jarosław, Pawłosiów, Radymno, Rokietnica, Chłopice i Orły. Pięć pierwszych należy do powiatu jarosławskiego, natomiast gmina Orły, z którą Chłopice graniczą od południa, wchodzi w skład powiatu przemyskiego. Tereny gminy są położone w odległości ok. 6 – 10 km od miasta Jarosławia i rozciągają się wzdłuż szlaków komunikacyjnych łączących Jarosław z Pruchnikiem, Żurawicą i Tapinem. Dobrze rozwinięta sieć dróg gminnych oraz funkcjonujące linie autobusowe zapewniają szybką komunikację z okolicznymi miastami – Jarosławiem, Przemyślem i Radymnem.

Rysunek 1. Usytuowanie gminy Chłopice na tle powiatu jarosławskiego.
Źródło: opracowanie własne.

Gmina Chłopice zajmuje obszar 4911 ha i jest jedną z mniejszych (ósmą co do wielkości) gmin powiatu jarosławskiego. Obszar gminy stanowi zaledwie 0,27% powierzchni województwa podkarpackiego.

W skład gminy wchodzi 7 sołectw: Boratyn, Chłopice, Dobkowice, Jankowice, Lutków, Łowce i Zamiechów. Centrum Gminy stanowi miejscowość Chłopice, gdzie mają siedzibę władze gminne oraz instytucje administracyjne, natomiast największe sołectwa to Łowce, Dobkowice, Zamiechów i Boratyn.

Tabela 1. Powierzchnia gminy Chłopice w podziale na sołectwa

Lp.	Sołectwo	Powierzchnia [ha]
1	2	3
1	Boratyn	731
2	Chłopice	616
3	Dobkowice	792
4	Jankowice	553
5	Lutków	273
6	Łowce	1 199
7	Zamiechów	747
	Razem:	**4 911**

Źródło: Urząd Gminy 2015 r.

Teren gminy Chłopice zamieszkuje 5 609 mieszkańców, z czego ok 50% stanowią kobiety (dane własne Gminy za 2014r.). Pod względem liczby mieszkańców gmina ta jest jedną z najmniejszych zarówno w powiecie jarosławskim, jak i całym województwie podkarpackim.

Tabela 2. Liczba mieszkańców gminy Chłopice w podziale na sołectwa

Lp.	Sołectwo	Liczba mieszkańców
1	2	3
1	Boratyn	908
2	Chłopice	995
3	Dobkowice	907
4	Jankowice	810
5	Lutków	266
6	Łowce	1 262
7	Zamiechów	579
	Razem:	**5 727**

Źródło: Urząd Gminy 2015 r.

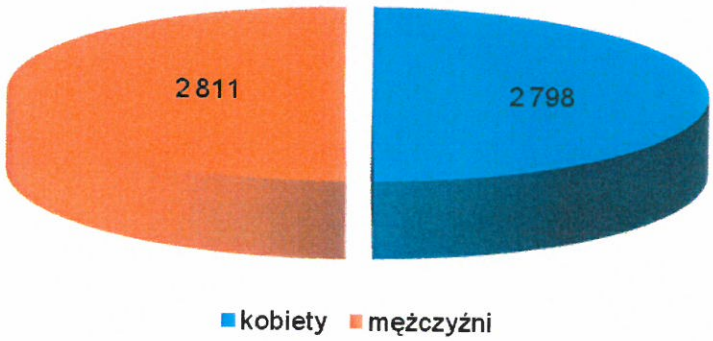

Ryc. 1. Ludność gminy z końcem 2014 roku.
Źródło: Dane Urzędu Gminy w Chłopicach.

Na przestrzeni lat 2012 - 2014 liczba ludności ulegała zmniejszeniu z 5 625 osób w 2012 r. do 5609 osób w 2014 r. Zmieniała się również struktura wiekowa mieszkańców.

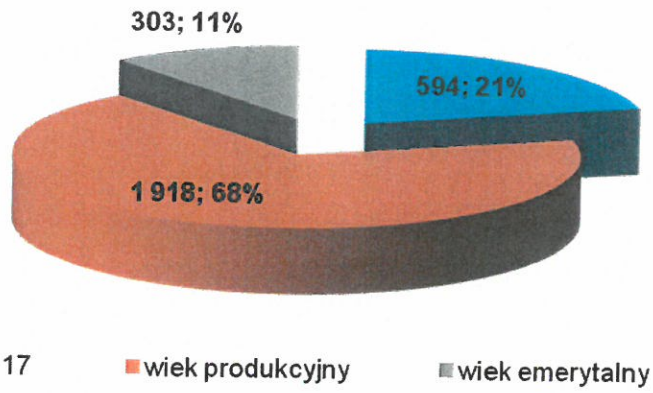

Ryc. 2. Ludność gminy według wieku, stan na koniec 2014 r.
Źródło: Dane Urzędu Gminy w Chłopicach.

Na wykresie poniżej widać systematyczny spadek liczby osób w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym, przy jednoczesnym wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym/emerytalnym.

Z przedstawionych danych wynika, iż struktura wiekowa ludności gminy staje się niekorzystna.

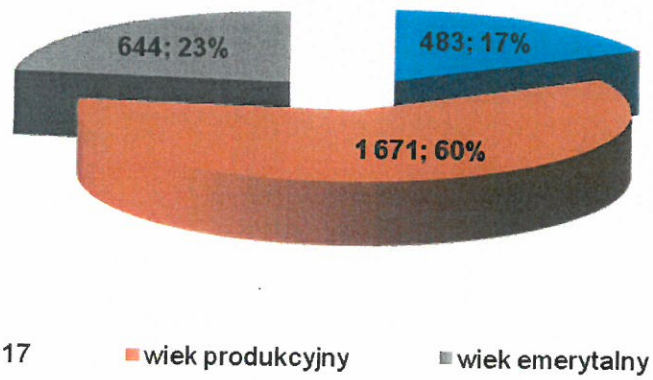

Ryc. 3. Ludność gminy według wieku, stan na koniec 2014 r.
Źródło: Dane Urzędu Gminy w Chłopicach.

Prognozując sytuację demograficzną miasta na najbliższe lata, należy podkreślić, iż w niedalekiej przyszłości znaczna grupa osób będących obecnie w wieku produkcyjnym będzie kończyć swą działalność zawodową i zasili grono seniorów.

Z perspektywy systemu zabezpieczenia społecznego jest to o tyle ważne, że wymaga dostosowania do potrzeb tej grupy odpowiedniej sfery usług społecznych.

3.2. Gospodarka

Powiat jarosławski to powiat rolniczo-przemysłowy z przemysłem skoncentrowanym w Jarosławiu. Dominującą gałęzią przemysłu jest przemysł przetwórczy, co wynika z jego rolniczego charakteru. Ważną role odgrywają też firmy przemysłowe i rolnicze i usługowe. W Gminie Chłopice zarejestrowanych jest 111 podmiotów gospodarczych.

W gminie panują korzystne warunki przyrodnicze do uprawy wszystkich gatunków zbóż, roślin okopowych, przemysłowych oraz warzyw i owoców. Wśród występujących na jej terenie gleb dominują czarnoziemy i gleby brunatne właściwe, odznaczające się dobrze wykształconym poziomem próchniczym i korzystnymi cechami fizyczno-chemicznymi. Przeważają gleby zaliczane do klas bonitacyjnych: I, II, IIIa – IIIb oraz do pierwszego i drugiego kompleksu przydatności rolniczej. Lokalnie, tylko na niewielkich powierzchniach występują gleby klasy IVa i V. Łączna powierzchnia gruntów na terenie gminy wynosi 4911 ha, z czego 87% stanowią użytki rolne. 3% powierzchni gminy stanowią lasy, wśród których zdecydowanie dominują lasy państwowe (92%).

3.3. Edukacja

Oświata to kluczowa dziedzina w wymiarze ogólnokrajowym, jak i lokalnym. Im bardziej wykształcone społeczeństwo, tym szybciej i lepiej potrafi się przystosować do realiów zmieniającej się rzeczywistości gospodarczej.

Na terenie gminy Chłopice funkcjonują następujące jednostki stanowiące bazę oświatową : **Tabela 3.** Szkoły na terenie gminy Chłopice.

Lp.	Nazwa Szkoły	Liczba uczniów	Liczba od działów	Liczba nauczycieli (etatów)	Liczba uczniów na oddział	Liczba nauczycieli na od6dział
1	2	3	4	4	5	6
1	SP Chłopice	93	8	10,28	11,63	1,29
2	SP Jankowice	58	6	8,23	9,67	1,38
3	SP Dobkowice	48	6	7,19	8,00	1,20
4	Zespół Szkół w Łowcach	158	11	15,95	14,37	1,45
5	Zespół Szkolno Przedszkolny	29	6	5,48	4,84	0,92

	w Zamiechowie					
6	**Publiczne Gimnazjum w Boratynie**	98	6	13,60	16,34	2,27

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG w Chłopicach.

W szkołach podstawowych i gimnazjach w gminie Chłopice uczy się 484 uczniów w 6 oddziałach. Wszystkie szkoły podporządkowane są samorządowi gminnemu. Wychowanie przedszkolne na obszarze gminy realizowane jest przez 4 przedszkola.

Tabela 4 Wykaz placówek przedszkolnych.

Lp.	Placówka przedszkolna	Liczba przedszkolaków	Liczba oddziałów	Liczba przedszkolaków na oddział
1	2	3	4	4
1	**SP Chłopice**	29	2	14,50
2	**SP Jankowice**	11	1	11
3	**SP Dobkowice**	18	1	18
4	**Zespół Szkolno – Przedszkolny w Zamiechowie**	50	3	16,67

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z UG w Chłopicach na 30.09.2014.

Do przedszkoli w gminie Chłopice uczęszcza 108 dzieci, które uczą się w 4 placówkach. Dzieci uczęszczające do przedszkola uczą się samodzielności, otwartości na człowieka, jak współpracować z innymi. Wychowawcy poprzez dobór odpowiednich zabaw czy zachowań wskazują dzieciom podstawę, by te mogły w przyszłości sprostać stawianym wyzwaniom. Rola przedszkolnych placówek w kształtowaniu osobowości młodego człowieka jest bardzo istotna, gdyż intelekt każdego człowieka rozwija się najlepiej pod nadzorem przygotowanej do tego osoby. Wszystkie szkoły z terenu Gminy wyposażone są w pracownie komputerowe.

4. Identyfikacja kluczowych kwestii społecznych

Na podstawie analizy danych przedstawionych w diagnozie demograficzno-społecznej mieszkańców Gminy Chłopice, za priorytetowe uznano działania w następujących obszarach:

1. Rodzina.
2. Niepełnosprawność.

3. Bezrobocie.
4. Starzenie się społeczeństwa.
5. Integracja społeczna.

Spełniają one istotną rolę z punktu widzenia prawidłowego funkcjonowania i rozwoju gminy, przyczyniając się w sposób znaczący do budowy kapitału społecznego.

5. Długofalowa wizja programowa

5.1. Wizja i cel główny strategii

Wizję pomocy społecznej w gminie urzeczywistniać będzie aktywne środowisko, samorząd, odpowiednio przygotowana kadra Ośrodka Pomocy Społecznej oraz współpracujący partnerzy społeczni.

Podstawą realizacji wizji będzie likwidacja barier informacyjnych, strukturalnych i organizacyjnych. Osiągnięcie określonych w strategii celów uwarunkowane jest przez Samorząd, kadrę Ośrodka Pomocy Społecznej oraz współpracujących partnerów, przyjętych form oraz zasad działania, a przede wszystkim wyzwolenia aktywności środowiska lokalnego na rzecz rozpracowywania istotnych problemów społecznych.

W gminie powinien powstać sprawny system pomocy rodzinie i dzieciom, w którym ważną rolę obok instytucji samorządowych będą pełnić grupy samopomocowe i organizacje pozarządowe. Szczególną wagę należy położyć na nieinstytucjonalne formy pomocy, w tym na pomoc środowiskową a pomoc instytucjonalna powinna stać się ostatecznym środkiem zaradczym. Rozwinie się system monitorowania problemów rodzin i dzieci oraz stworzone zostaną warunki do uruchomienia zintegrowanych działań umożliwiających szybką i skuteczną pomoc w sytuacjach kryzysowych oraz przeciwdziałających zjawiskom marginalizacji. Pomoc środowiskowa stanie się dominującą formą pomocy społecznej w gminie. Podjęte zostaną działania na rzecz pobudzenia aktywności środowisk zagrożonych marginalizacją i dotkniętych zjawiskiem alienacji.

5.2. Identyfikacja najważniejszych problemów społecznych na terenie gminy

Podstawowym warunkiem skutecznego przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym jest jednak podwyższenie świadomości mieszkańców gminy na temat

głównych przyczyn i skutków tych zjawisk oraz zasad i możliwości zapobiegania ich powstaniu.

Osiągnięcie stanu określonego w głównym celu strategii wymaga realizacji podstawowych założeń strategicznych dotyczących sfery pomocy społecznej gminy:

- wypracowanie stabilnych podstaw i zasad współpracy publicznej (samorządowej) ze społecznymi i innymi podmiotami lokalnego życia publicznego,
- opracowanie lokalnych (gminnych) programów rozwiązywania problemów, najistotniejszych kwestii i problemów społecznych regionu przy udziale partnerów społecznych,
- zmian ustawowych w zakresie pomocy społecznej m.in. w celu zmniejszenia rozbieżności między zadaniami wynikającymi z ustawy o pomocy społecznej, a finansowymi możliwościami ich realizacji,
- podnoszenie społecznej i zawodowej aktywności mieszkańców gminy,
- zaspokojenie potrzeb socjalnych mieszkańców gminy ze szczególnym uwzględnieniem grup społecznych narażonych na zjawisko marginalizacji,
- kształtowanie postaw tolerancji i zrozumienia wobec sytuacji marginalizowanych grup społecznych,
- zmian w mentalności mieszkańców gminy co do roli i zasad pomocy społecznej i kształtowanie świadomości w tej sferze,
- zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznych dla osób uzależnionych,
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej dotyczącej uzależnień w szczególności dla młodzieży i dzieci,
- wspomaganie działalności instytucji i osób fizycznych służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych.

Podstawą wszelkiej działalności praktycznej jest dobra diagnoza, czyli rozeznanie środowiska według poziomu życia mieszkańców, problemów występujących w społeczności, środków czyli zasobów ludzkich i instytucjonalnych, które można wykorzystać do rozwiązywania kwestii społecznych, a także przeszkód, które mogą utrudniać działanie naprawcze. Przy opracowaniu diagnozy ważne jest, aby brały udział wszystkie możliwe instytucje, zespoły ludzi działające w danej społeczności. Diagnoza problemów społecznych na terenie gminy została dokonana w oparciu o rozeznanie środowiskowe pracowników GOPS, danych statystycznych zgromadzonych w OPS i Powiatowym Urzędzie Pracy w Jarosławiu, danych z USC i Ewidencji Ludności Gminy Chłopice, danych Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Kolejnym ważnym problemem, na który warto zwrócić uwagę to starzenie się społeczeństwa i problemy jakie dotykają tych ludzi, a są to między innymi: samotność oraz brak wsparcia ze strony rodziny. W celu poprawy tej sytuacji zwrócono uwagę na konieczność organizowania przez Koła Gospodyń Wiejskich oraz Stowarzyszenia

imprez z udziałem seniorów, czy tworzenia na terenie wsi grup pomocowych przy drobnych pracach remontowych czy wykonywaniu innych prac na rzecz seniorów.

Należy zwrócić uwagę również na konieczność zagospodarowania czasu wolnego młodzieży, poprzez zaangażowanie szkół oraz udostępnienie Wiejskich Domów Kultury, w celu organizacji imprez okolicznościowych oraz sportowych.

5.3 Szczególnie narażone grupy społeczne

Za osoby których najbardziej dotykają problemy społeczne uznano dzieci i młodzież pochodzące z biednych, wielodzietnych rodzin. Za szczególnie narażonych uznano osoby bezrobotne, w tym młodzież i absolwentów szkół oraz osoby z najniższym wykształceniem. Grupą w społeczności wiejskiej, która odczuwa skutki problemów społecznych są również starsi rolnicy, niezaradni życiowo którzy przez całe życie pracowali w małych gospodarstwach rolnych, obecnie z racji pogarszającego się stanu zdrowia i wieku mają trudności z utrzymaniem siebie i gospodarstwa, najbardziej dotkliwie odczuwający jest brak środków na leczenie i leki.

W kwestii związanej z wyborem odbiorców do których należy kierować pomoc uznano:

- dzieci i młodzież,
- osoby bezrobotne,
- rodziny wielodzietne,
- osoby z problemem alkoholowym,
- osoby starsze, samotne,
- osoby niepełnosprawne.

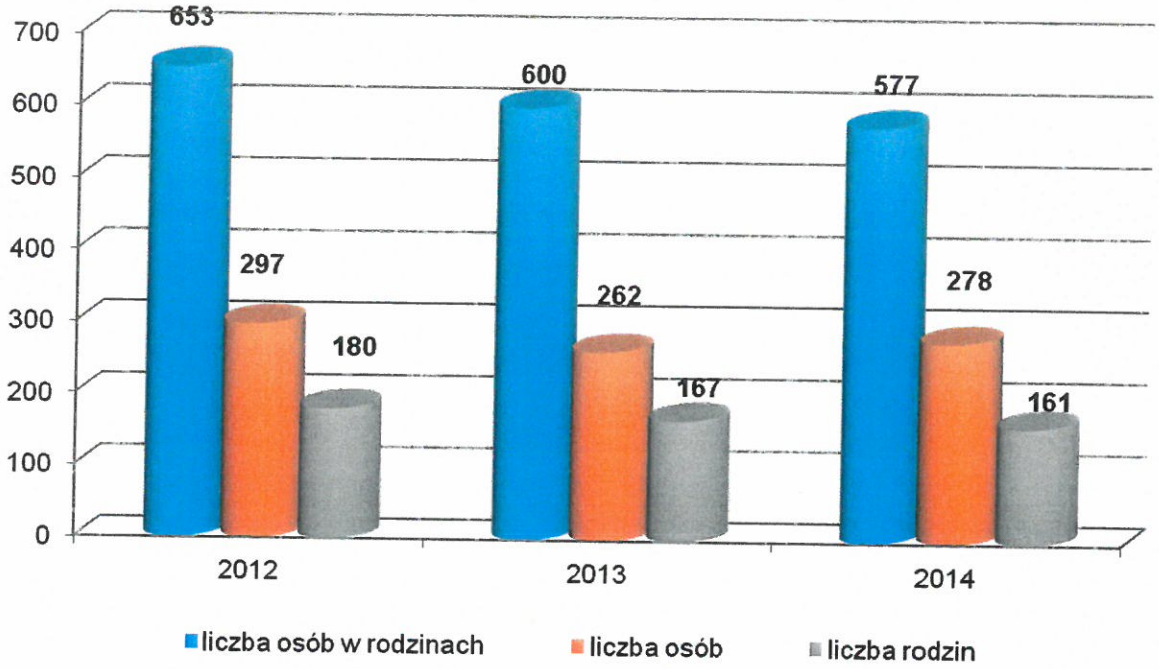

Ryc. 4. Osoby, którym udzielono pomocy i wsparcia w gminie w latach 2012 - 2014.
Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chłopicach.

Liczba osób objętych systemem pomocy społecznej w gminie Chłopice sukcesywnie spada na przestrzeni analizowanych lat. Jest to jednak nieznaczny spadek. Wśród przyczyn takiego stanu rzeczy należy wskazać wzrost bezrobocia w 2013r. Jednocześnie utrwalała się wciąż duża skala ubóstwa, które nie wynika jedynie z krótkotrwałego pogorszenia się sytuacji rodzin, ale nabiera cech trwałości, przyczyniając się do długotrwałego pozbawienia możliwości korzystania z dóbr i usług, a tym samym prowadzi do wykluczenia społecznego.

Należy podkreślić, iż wzrost skali ubóstwa w ostatnich latach dokonał się przy poprawie przeciętnej sytuacji materialnej ogółu społeczeństwa, co świadczy o rosnących w społeczeństwie nierównościach w sytuacji dochodowej i poziomie życia. Poniższy wykres przedstawia udział beneficjentów pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców gminy Chłopice.

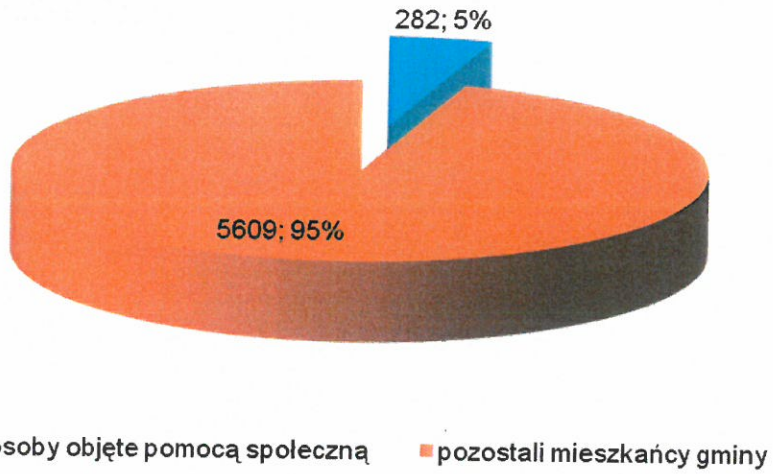

Ryc. 2. Liczba osób korzystających z systemu pomocy społecznej, a ludność gminy w 2014 roku.
Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chłopicach.

Spośród 5 609 mieszkańców gminy, 282 osoby skorzystało z systemu pomocy społecznej w roku 2014. Liczba ta obejmuje również członków rodzin osób, którym decyzją administracyjną przyznano wsparcie.

Strukturę demograficzną odbiorców pomocy społecznej w gminie w 2014 roku przedstawia poniższy wykres.

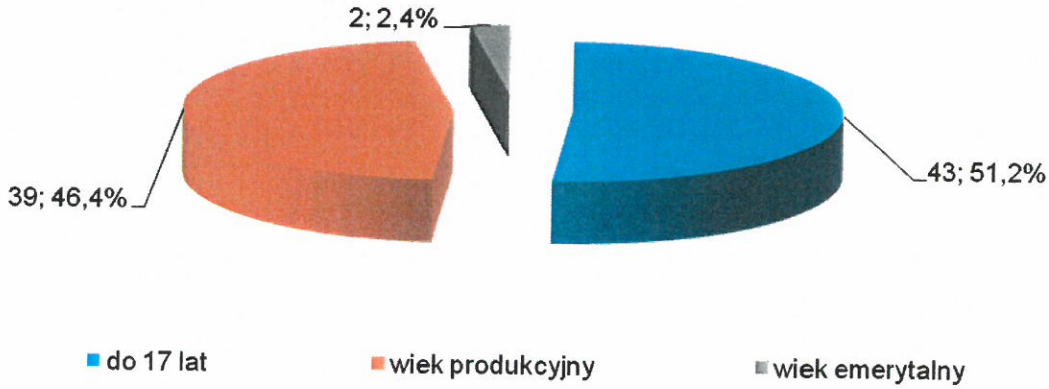

Ryc. 6. Struktura demograficzna odbiorców pomocy społecznej w gminie 2014 roku.
Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chłopicach.

Uwagę zwraca znaczny udział w grupie świadczeniobiorców osób w wieku przedprodukcyjnym (ok. 51%).

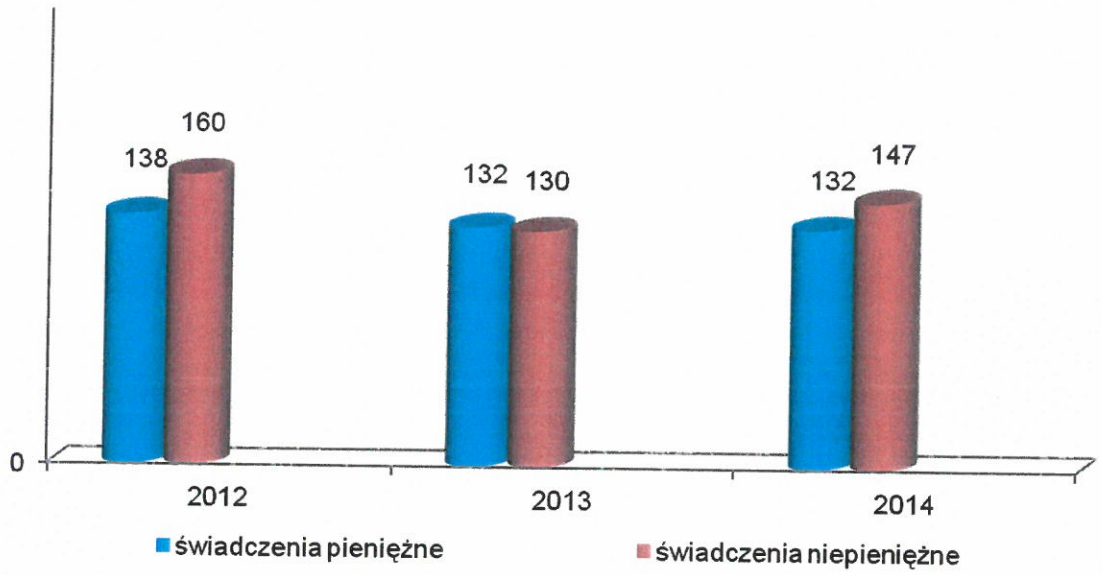

Ryc. 3. Rodzaje pomocy udzielanej przez GOPS w latach 2012 - 2014 (liczba osób).
Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chłopicach.

W latach 2012-2014 świadczenia niepieniężne były najczęściej udzielanymi formami pomocy. Większość świadczeń jest przyznawana w drodze decyzji administracyjnej. Ustawa o pomocy społecznej zawiera zamkniętą listę powodów, dla których każdy mieszkaniec ma prawo skorzystać z systemu pomocy społecznej. Podstawową przesłanką przyznawania pomocy jest spełnienie wspominanego wcześniej kryterium dochodowego, informującego o istotnym braku środków do życia, zarówno w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jak i całej rodziny. Powody przyznawania pomocy społecznej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Chłopicach w 2014 roku przedstawia poniższy wykres.

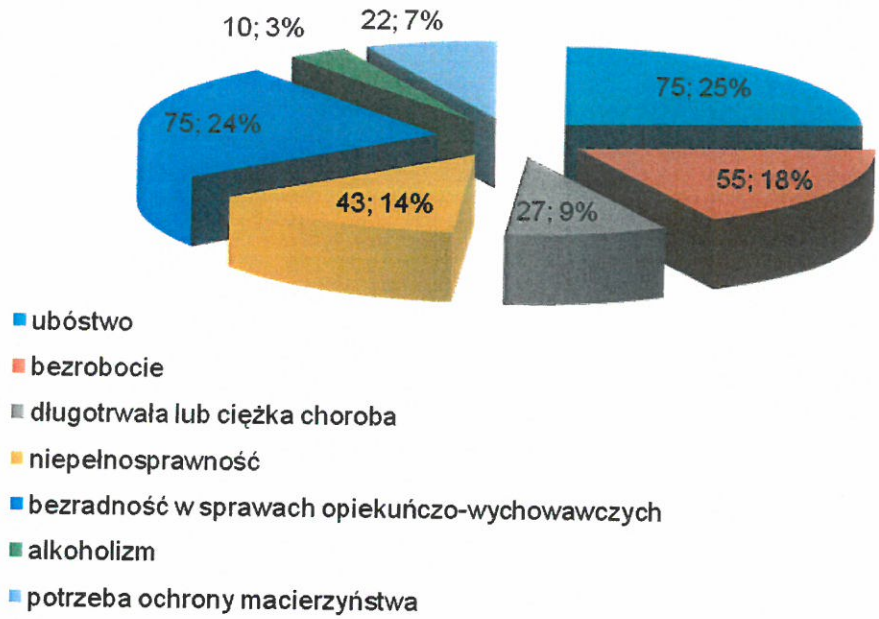

Ryc. 4. Powody przyznawania pomocy społecznej przez GOPS w 2014 r. (liczba rodzin).
Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chłopicach.

W 2014 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Chłopicach udzielał wsparcia osobom i rodzinom z następujących przyczyn:

- ubóstwo – w 45 rodzinach,
- bezrobocie – 55 rodzinach,
- długotrwała lub ciężka choroba – w 27 rodzinach,
- niepełnosprawność – w 43 rodzinach,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – w 75 rodzinach,
- alkoholizm – w 10 rodzinach,
- potrzeba ochrony macierzyństwa – w 22 rodzinach.

Zgodnie z ustawą, świadczeniami rodzinnymi są: zasiłek rodzinny i dodatki do tego zasiłku, świadczenia opiekuńcze w postaci zasiłku pielęgnacyjnego i świadczenia pielęgnacyjnego oraz jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka. Dane szczegółowe na temat wysokości środków finansowych przeznaczonych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Chłopicach na realizację zadań w ramach polityki społecznej w latach 2012 - 2014 przedstawia poniższy wykres.

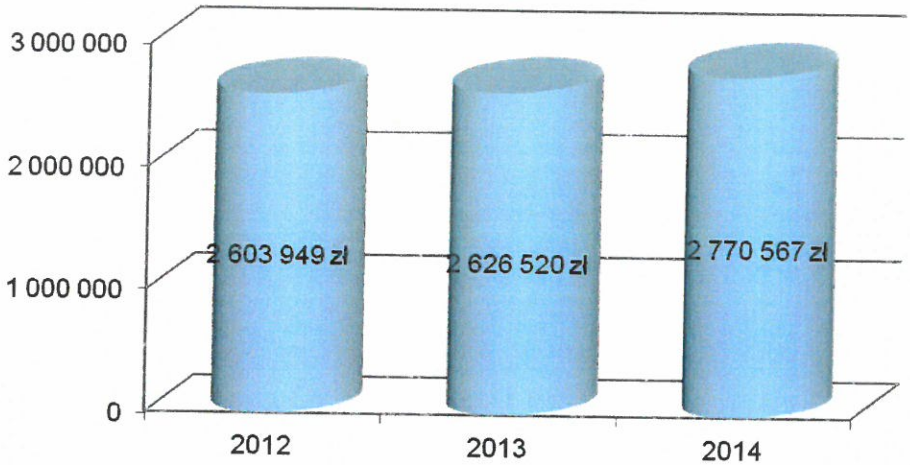

Ryc. 5. Wydatki na zadania realizowane w ramach polityki społecznej w gminie Chłopice.
Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chłopicach.

Analizując wysokość nakładów przeznaczonych na ten cel w latach 2012 - 2014, należy zauważyć, iż zwiększały się one z roku na rok. Ogółem wielkość wydatków na realizację zadań w ramach polityki społecznej w kolejnych latach wyniosła: w roku 2012 – 2 603 949 zł., w roku 2013 – 2 626 520 zł, a w 2014 roku – 2 770 567 zł. Poniższy wykres przedstawia dane szczegółowe dotyczące świadczeń rodzinnych przyznanych przez GOPS w Chłopicach w 2014 roku.

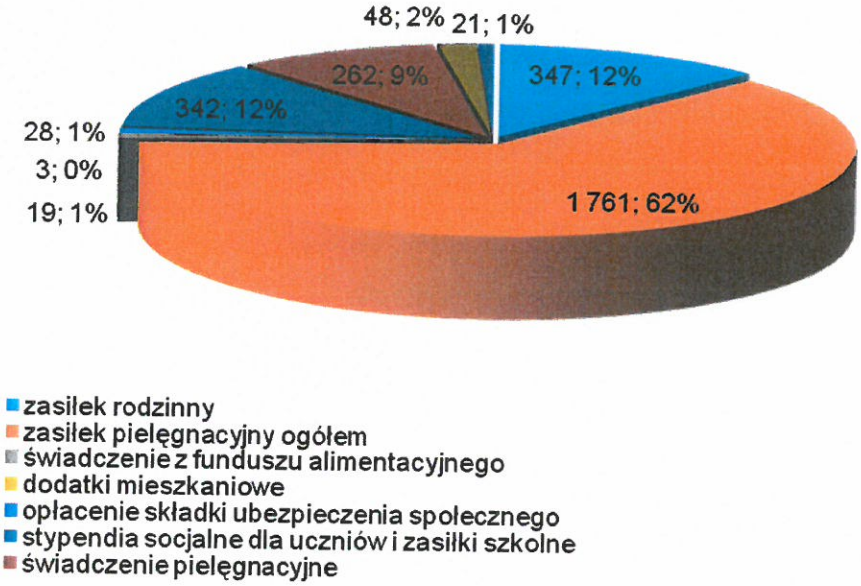

Ryc. 6. Świadczenia rodzinne przyznane przez GOPS w 2014 roku.
Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chłopicach.

Tabela 5. Dodatki mieszkaniowe wypłaconych przez GOPS w latach 2013 – 2014.

2013		2014	
Liczba gospodarstw domowych	Wartość przyznanych dodatków	Liczba gospodarstw domowych	Wartość przyznanych dodatków
1	2	3	4
3	3 031 zł	3	2 731 zł

Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chłopicach.

W 2014 roku liczba dodatków mieszkaniowych przyznanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Chłopicach nie uległa zmianom. Zmniejszeniu uległa wysokość kwot wydatkowanych na ten cel.

Szybkie przemiany społeczno-gospodarcze powodują u wielu mieszkańców trudności w dostosowaniu się do istniejącej rzeczywistości. Bezrobocie to główna przyczyna ubóstwa mieszkańców zwracających się o pomoc z systemu pomocy społecznej, a także otrzymywanie najniższego wynagrodzenia za pracę, które nie zabezpiecza podstawowych potrzeb rodziny. Niski poziom wykształcenia, wielodzietność, stan zdrowia jej członków, a także występowanie różnego rodzaju patologii to kolejne istotne przyczyny ubiegania się o pomoc społeczną. Niepokojącym zjawiskiem jest również zwiększająca się ilość osób wymagających umieszczenia w Domach Pomocy Społecznej. Dotyczy to głównie osób z zaburzeniami psychicznymi.

5.4. Osoby bezrobotne

Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz powszechności „pracy na czarno". Bezrobocie powoduje, iż standard życia wielu ludzi stale się obniża i rozszerza się obszar patologii społecznej.

Bezrobotnym, zgodnie z definicją ustawową, jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu. Bezrobocie, przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki, zwłaszcza w postaci:

- dezintegracji rodziny,
- zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny,
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

Długotrwałe bezrobocie ma wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka bezrobotnego oraz jego rodziny. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest obniżenie standardu życia rodziny, także wtedy, gdy otrzymywane są świadczenia kompensujące płacę. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich

standardu życia w czasie trwania zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów.

Duże znaczenie ma poziom, od którego zaczyna się proces degradacji ekonomicznej i społecznej. W najbardziej dramatycznej sytuacji są rodziny świadczeniobiorców pomocy społecznej, które od dawna korzystały z systemu wsparcia socjalnego z powodu np. niskich dochodów, wielodzietności, inwalidztwa. Trudności finansowe w takich rodzinach prowadzą do drastycznych ograniczeń wydatków nawet na podstawowe potrzeby bytowe.

Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej rodziny. Pogorszenie stanu funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą czy zanikiem autorytetu rodzicielskiego. Może także prowadzić do rozpadu rodziny. W tych okolicznościach pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

Wzrost liczby bezrobotnych świadczeniobiorców powoduje przyrost ilości zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zwiększenie puli wydatków na udzielanie pomocy. Sytuacja taka wymusza również konieczność dostosowania dotychczasowych form działania do nowych potrzeb. Ponieważ możliwości budżetu państwa i samorządu lokalnego są ograniczone, podstawowego znaczenia w pomocy w wychodzeniu z bezrobocia nabiera praca socjalna, która przyjmuje zróżnicowane formy.

Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to między innymi pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do działania ukierunkowanego na zatrudnienie oraz technika kontraktu socjalnego, która pozwala na uzależnienie pomocy – formy, wysokości i okresu wypłacania świadczenia – od aktywności bezrobotnego i jego rodziny.

Niepokojący jest wpływ bezrobocia na zachowania patologiczne. Szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem staje się przemoc w rodzinie. Długie pozostawanie bez pracy stymuluje procesy dezintegracji życia rodzinnego. Przymusowa bezczynność zawodowa i nieuregulowany tryb życia wyzwalają zachowania dewiacyjne, skierowane na rodzinę i lokalne środowisko społeczne. Negatywne emocje związane z sytuacją bezrobocia przenoszone są na najbliższych – ofiarami przemocy i złego traktowania są najczęściej kobiety i dzieci. Długotrwałe bezrobocie, z jego negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływań.

Tabela 6 Bezrobotni w gminie Chłopice

Rok	Ogółem	Bezrobotni długotrwale ogółem	Z prawem do zasiłku
1	2	3	4
2012	418	241	79
2013	434	258	35
2014	419	267	37

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy.

Z powyższych ustaleń wynika, na terenie Gminy Chłopice najistotniejszym problemem jest bezrobocie. Zauważalna jest również duża fluktuacja zjawiska. Bezrobocie dotyka ludzi młodych tj. między 18 - 24 i 25 - 34 rokiem życia. Jednak dla tej grupy osób jest on mniej dotkliwy niż dla osób po 45 roku życia, gdyż mają oni szansę na zdobycie mocnych zawodów, są bardziej mobilni na rynku pracy. Człowiek po 45 roku życia powinien osiągnąć pewną pozycję zawodową, stabilizację materialną, dlatego utratę pracy przeżywa bardzo dotkliwie. Przeważnie ma na utrzymaniu dorastające dzieci, których kształcenie wymaga nakładów finansowych. Problem braku zatrudnienia na terenie tut. gminy w mniejszym stopniu dotyczy osób z wykształceniem średnim i wyższym, najwięcej osób bezrobotnych jest z wykształceniem podstawowym i zawodowym. Dlatego bardzo ważne jest, by zwracać uwagę na kształcenie dzieci i młodzieży oraz dokształcanie osób dorosłych.

Instytucją wspierającą osoby bezrobotne w Gminie Chłopice i współpracującą z Ośrodkiem Pomocy Społecznej jest Powiatowy Urząd Pracy z siedzibą w Jarosławiu, którego działanie koncentruje się najbardziej wokół pośrednictwa pracy oraz doradztwa zawodowego i szkoleń.

Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do działania ukierunkowanego na zatrudnienie, jak również technika kontraktu.

Podkreślić należy, że nie tylko prawo do pomocy społecznej występuje na płaszczyźnie krajowej, ale również znajduje się w dokumentach Unii Europejskiej, gdzie przedstawiane jest w szerokim kontekście jako składowa polityki socjalnej, praw socjalnych czy zabezpieczenia społecznego.

Zgodnie z założeniami Traktatu o Unii Europejskiej wywnioskować można, że Unia opiera się na wartościach poszanowania godności osoby ludzkiej, równości, poszanowania praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości. Działa na rzecz rozwoju społecznej gospodarki rynkowej zmierzającej do pełnego zatrudnienia i postępu społecznego.

Ośrodek pomocy społecznej jest często głównym, a nawet i jedynym podmiotem pomocy w gminie. Coraz większą rolą współpracy Ośrodka z osobami bezrobotnymi będzie próba ich aktywowania lub przeciwdziałanie wykluczeniu z rynku pracy, wprawdzie tę rolę mają spełniać urzędy pracy, jednakże to Ośrodki Pomocy Społecznej posiadają więcej informacji dotyczących sytuacji rodzinnej i bytowej osób bezrobotnych w związku z ich bezpośrednią współpracą z tymi osobami.

W celu poprawy i podwyższenia kwalifikacji zawodowych w gminie Chłopice realizowany jest projekt systemowy Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki „Czas na aktywność w gminie Chłopice", w ramach którego uczestnicy biorą udział w szkoleniach, które mają na celu podnieść ich kwalifikacje zawodowe, a tym samym zwiększyć szanse zatrudnienia na rynku pracy.

Podobną formą aktywowania bezrobotnych są prace społecznie użyteczne, gdzie Ośrodki najczęściej typują osoby najbardziej potrzebujące, a także długotrwale bezrobotne mające małe szanse na inną formę zatrudnienia, do wykonywania prac na rzecz społeczności lokalnej.

Oprócz działań mających na celu aktywizację i pomoc osobom bezrobotnym Ośrodek Pomocy Społecznej świadczy również pomoc osobom wymagającym opieki ludziom - starszym, niepełnosprawnym oraz dotkniętym patologiami społecznymi pod względem materialnym, świadcząc pomoc pieniężną jak również pracę socjalną.

Kluczowym wyzwaniem projektu jest problem bezrobocia, niskiej aktywności zawodowej oraz utrzymanie zatrudnienia wśród kobiet i mężczyzn z gminy Chłopice.

Główny cel projektu sprowadza się do zapobiegania wykluczeniu społecznemu poprzez instrumenty aktywnej integracji ukierunkowanej na aktywizację zawodową, społeczną oraz edukacyjną osób bezrobotnych, będących klientami Ośrodka Pomocy Społecznej w Chłopice. Założeniami projektu są działania mające na celu zmniejszenie deficytów społecznych, edukacyjnych i zawodowych osób bezrobotnych, co pozwoliłoby na ponowne wejście tych osób na rynek pracy.

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy społecznej oraz analizy sytuacji socjalno-bytowej osób bezrobotnych i ich rodzin korzystających z usług ośrodka wywnioskować można, że dominującymi barierami w znalezieniu pracy są:

- niskie doświadczenie zawodowe;
- brak specjalistycznych umiejętności zawodowych niezbędnych na rynku pracy;
- brak doświadczenia zawodowego;
- niska motywacja, a często nawet brak wiary we własne siły.

5.5. Niepełnosprawność

Niepełnosprawność oznacza nieustanną konfrontację z problemami w codziennym funkcjonowaniu w rodzinie, w pracy, w urzędzie, na ulicy, to częste zmaganie się z życiem w izolacji i na marginesie społeczeństwa. To napotykanie barier. Stosunek do osób niepełnosprawnych na przestrzeni wieków zmieniał się od pełnej wrogości (połączonej nawet z selekcją niepełnosprawnych jednostek) do względnej akceptacji. Integracja jest niejako kolejnym etapem tych zmian. Wyraża się to przez akceptację w większym lub mniejszym stopniu i dostrzeganie miejsca ludzi niepełnosprawnych w społeczeństwie, w dostrzeganiu ich potrzeb życiowych, zawodowych, edukacyjnych.

Głównym celem integracji społecznej osób niepełnosprawnych jest tworzenie w ich naturalnym środowisku społecznym warunków dla ich rozwoju, nauki, pracy, spędzania wolnego czasu czyli umożliwienie tym osobom prowadzenia normalnego życia, korzystania z możliwości edukacji, bogactwa dóbr kultury i powszechnie dostępnych form czynnego wypoczynku. Pomimo dotychczasowych działań integracyjnych podejmowanych w naszym kraju, społeczna integracja osób niepełnosprawnych napotyka na różnego rodzaju bariery tkwiące w otoczeniu cywilizacyjnym, w środowisku społecznym, w sferze kulturowych wartości i sposobów zachowania się ludzi oraz w procesie edukacji dzieci i młodzieży.

A. Bariery fizyczne nazywane barierami architektonicznymi:

Otoczenie cywilizacyjne dostosowane jest przede wszystkim do potrzeb i możliwości ludzi pełnosprawnych, a rzadko do możliwości i potrzeb osób niepełnosprawnych. Jest wiele przeszkód natury fizycznej utrudniających przebywanie i przemieszczanie się osób niepełnosprawnych: nieprzystosowane konstrukcje tras komunikacyjnych, obiektów architektonicznych, środków komunikacji oraz różnych urządzeń technicznych.

B. Bariery społeczne

Rozumiemy przez nie negatywne postawy oraz przesądy do osób niepełnosprawnych, które powodują ograniczenie ich uczestnictwa w życiu społecznym, aktywności i pełnienia różnych ról oraz wyznaczanie dla nich wąskiego wachlarza zawodów i stanowisk pracy. Chociaż stopniowe upowszechnienie idei społecznej integracji złagodziło bariery społeczne w różnych środowiskach to nadal można się z nimi spotkać.

C. Bariery kulturowe

Tkwią w oddziaływaniach kulturowych, którym od wczesnych lat życia podlegają dzieci w swoim środowisku. Podstawowymi zasadami kulturowymi, z którymi rodzice zapoznają dzieci i starają się im przyswoić już w pierwszych latach życia są zasady grzecznego i kulturalnego zachowania wobec ludzi. Również od wczesnego dzieciństwa dziecko styka się z negacją choroby i niesprawności jako najbardziej niepożądanym zjawiskiem w życiu człowieka. Unikanie kontaktu z osobą niepełnosprawną może być spowodowane sprzecznością istniejącą między negatywnymi reakcjami, jakie może wyzwalać spostrzegana jego odmienność, a wymogami wychowawczymi, nakazującymi jego akceptację.

D. Bariery edukacyjne

Bariery edukacyjne tkwią ciągle jeszcze w procesie dydaktycznym tradycyjnej szkoły oraz w stosowanych przez nauczycieli działaniach organizacyjno-wychowawczych, na marginesie społeczności uczniowskiej pozostają ci, którzy są mniej atrakcyjni, przegrywają i zajmują ostatnie miejsca. Zauważa się, że problem barier edukacyjnych nieco zmalał w ostatnich latach poprzez chociażby zmiany w funkcjonowaniu dydaktycznym i wychowawczym, szkoły coraz bardziej ukierunkowane są na indywidualne potrzeby i predyspozycje uczniów.

W przyjętym przez Unię Europejską podejściu do niepełnosprawności uznaje się, że „bariery środowiskowe stanowią większą przeszkodę w społecznej partycypacji niż funkcjonalne ograniczenia". Usuwanie barier poprzez legislację, przystosowanie, uniwersalne projektowanie i inne środki zostały zidentyfikowane jako klucz do równych szans osób z niepełnosprawnością. Osobom niepełnosprawnym przysługują takie same prawa, jak wszystkim innym obywatelom.

5.6. Rozwiązywanie problemów alkoholowych w gminie

Nadużywanie napojów alkoholowych stanowi dziś jeden z najpoważniejszych problemów. Szerzące się zjawisko alkoholizmu dotyka wielu mieszkańców gminy, nie respektuje wieku ani płci. Alkoholizm jest problemem całej rodziny, prowadzi do przemocy, stanowi zagrożenie dla funkcjonowania emocjonalnych stosunków rodziny, szczególnie dzieci. Człowiek uzależniony szkodzi nie tylko sobie, swoim bliskim ale również osobom związanym z nim więziami rodzinnymi. Skuteczna pomoc osobom i rodzinom z problemami alkoholowymi polega na umożliwianiu dotkniętym tą chorobą leczenia.

Poważnym problemem w podejmowaniu działań w tym kierunku jest bierna postawa ludzi uzależnionych od alkoholu.

Ochronę rodziny przed przemocą osoby uzależnionej powinien zapewnić lokalny system rozwiązywania problemów alkoholowych koordynowanych przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i wspierany przez system wymiaru sprawiedliwości. Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi wskazuje gminne źródła pozyskiwania środków finansowych na realizację zadań, są to dochody z opłat od placówek handlowych za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

Zgodnie z art.18 ustawy o wychowaniu w trzeźwości, dochody z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przekazywane będą na realizację gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i nie mogą być przeznaczone na inne cele.

Tak pozyskane środki finansowe przeznaczane są na:

- zwalczanie skutków alkoholizmu,
- badanie osób uzależnionych,
- organizację spotkań, wykładów,
- udziału dzieci i młodzieży w rajdach rowerowych oraz koloniach na których realizowany jest program przeciwdziałania uzależnieniom.

W realizację programu zaangażowane są:

a) Ośrodek Pomocy Społecznej - udziela pomocy w formie zasiłków i pracy socjalnej,

b) Policja - zapobiega zakłócaniu porządku publicznego, wykrywanie punktów nielegalnej sprzedaży alkoholu, przeciwdziałanie zjawiskom przemocy w rodzinie,

c) Służba zdrowia - Poradnia Zdrowia Psychicznego - leczenie choroby alkoholowej, wydawanie opinii przez lekarza biegłego o przedmiocie uzależnienia,

d) Kurator sądowy - nadzór w stosunku do osób poddanych leczeniu odwykowemu,

e) Szkoły - w ramach programów profilaktyki wykazywane są skutki uzależnień i wskazywane sposoby zapobiegania im,

f) Kościół - szerzenie wiedzy na temat wychowania w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi.

6. Zagadnienia horyzontalne

Podczas planowania i realizacji działań w obszarach priorytetowych należy stosować zasady zagadnień horyzontalnych wskazane poniżej:

I. Zasady dotyczące przeciwdziałania problemowi ubóstwa.

1. Zapobieganie sytuacjom, w których ograniczone zasoby materialne, kulturowe i społeczne, uniemożliwiają osobom i rodzinom zaspokojenie podstawowych potrzeb.
2. Wzmacnianie działań na rzecz spójności społecznej, poprzez tworzenie warunków do poprawy jakości życia mieszkańców oraz zmniejszanie dysproporcji społecznych.

II. Zasady dotyczące edukacji.

1. Wspieranie i promocja edukacji ustawicznej oraz samorozwoju w zakresie podnoszenia kwalifikacji, wzbogacania wiedzy oraz doskonalenia umiejętności społecznych.
2. Wzmocnienie i rozwój działań z zakresu edukacji obywatelskiej.

III. Zasady dotyczące rynku pracy.

1. Wspieranie działań ukierunkowanych na podwyższenie wskaźnika zatrudnienia przy, współpracy z Urzędem Pracy poprzez wprowadzanie większej liczby osób na rynek pracy.
2. Wzmocnienie działań z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
   a. Stosowanie powyższych zagadnień horyzontalnych służyć będzie zapewnieniu rozwoju sprzyjającemu włączeniu społecznemu mieszkańców, zgodnie z unijną strategią wzrostu „Europa 2020".

7. Analiza SWOT

Głównym narzędziem oceny uwarunkowań jest analiza SWOT. Jest to metoda służąca do badań otoczenia organizacji oraz analizy jej wnętrza. Gmina Chłopice ma ograniczony wpływ na kształtowanie się procesów społeczno-prawnych będących w jej otoczeniu. Może jednak wykorzystywać szanse oraz uniknąć zagrożeń płynących z otoczenia.

Analiza SWOT oparta jest na prostym schemacie klasyfikacyjnym, w którym czynniki wpływające dzielimy na:

1. Wewnętrzne pozytywne - mocne strony,
2. Wewnętrzne negatywne - słabe strony,
3. Zewnętrzne pozytywne - szanse,
4. Zewnętrzne negatywne - zagrożenia.

Ocena w aspekcie słabych i mocnych stron pozwala na określenie siły i słabości gminy w zakresie analizowania sfer społecznych. Silny potencjał to baza umożliwiająca budowanie strategii, słabość to problem i ograniczenie do pokonania. Zagrożenie to ostrzeżenie przed niepożądanym rozwojem warunków zewnętrznych, szanse to wsparcie i inspiracje dla lokalnej polityki społecznej.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
▪ Duży odsetek młodych ludzi wśród mieszkańców gminy ▪ Dobre warunki do zamieszkania (czyste środowisko, dobre wyposażenie w infrastrukturę techniczną) ▪ Dobry dostęp do szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego ▪ Dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej ▪ Rozwinięta infrastruktura społeczno-kulturalna – biblioteki, świetlice ▪ Funkcjonowanie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej ▪ Wykwalifikowana kadra pracowników działających na polu pomocy społecznej ▪ Zaangażowanie władz gminy w sprawy jej mieszkańców ▪ Zapewnianie dzieciom uczęszczających do szkół w Chłopicach i Łowcach ciepłego posiłku ▪ Świadczenie usług opiekuńczych dla wymagających opieki osób samotnych z terenu gminy	▪ Wysokie bezrobocie, w szczególności bezrobocie długotrwałe ▪ Mała aktywność społeczna i zawodowa mieszkańców gminy ▪ Utrudniony dostęp do szkoleń, kursów i innych form dokształcania ▪ Niskie dochody mieszkańców gminy ▪ Brak alternatywy dla ludności utrzymującej się z rolnictwa ▪ Zły stan techniczny części obiektów oświatowych w gminie ▪ Niedostateczna ilość obiektów rekreacyjno-sportowych ▪ Niesatysfakcjonujący stan techniczny obiektów infrastruktury społeczno-kulturalnej ▪ Brak miejsc noclegowych dla osób bezrobotnych ▪ Niskie wykształcenie mieszkańców gminy oraz niska znajomość języków obcych mieszkańców. ▪ Wzrost zjawiska alkoholizmu i wandalizmu na terenie gminy oraz nielegalnej dystrybucji alkoholu.

SZANSE	ZAGROŻENIA
▪ Poprawa sytuacji na rynku pracy w regionie ▪ Edukacja dorosłych, dokształcanie zawodowe i przekwalifikowania zawodowe, ▪ Wzmacnianie więzi wśród społeczności lokalnej ▪ Zwiększenie dostępu do nowoczesnych środków przekazu – przede wszystkim Internetu ▪ Wzrost popularności wolontariatu ▪ Możliwość pozyskiwania środków finansowych na współfinansowanie projektów związanych z edukacją, budową aktywnych postaw obywatelskich, zwalczaniem bezrobocia, kulturą itd. z funduszy krajowych i zagranicznych, w tym z UE	▪ Wysoka stopa bezrobocia oraz występowanie bezrobocia ukrytego ▪ Niż demograficzny i duża migracja młodzieży związana z edukacją i poszukiwaniem pracy ▪ Ubożenie społeczeństwa ▪ Brak motywacji społeczeństwa do edukacji, przekwalifikowań zawodowych, przedsiębiorczości ▪ Odpływ ludzi młodych ze wsi ▪ Częste zmiany przepisów prawnych ▪ Obarczanie samorządu lokalnego zadaniami bez przekazywania odpowiednich środków na ich realizację

7. Wnioski z analizy SWOT dla Gminy Chłopice

Gmina Chłopice jest niedużą, wiejską gminą o typowo rolniczym charakterze. Na jej terenie panują dobre warunki do zamieszkania – czyste środowisko, zadbane gospodarstwa, dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna. Gmina położona jest w pobliżu większego ośrodka społeczno-kulturalnego, jakim jest miasto Jarosław, i posiada dogodne połączenia komunikacyjne z okolicznymi miejscowościami. Ze względu na wysokiej klasy grunty orne na terenie gminy intensywnie może się rozwijać nowoczesne rolnictwo, a szansą na jej rozwój byłoby powstanie zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego. Na terenie gminy mieszka dużo młodych ludzi, którzy po wejściu w wiek produkcyjny, mogą stać się siłą napędową regionu.

Największym problemem z jakim boryka się gmina Chłopice jest wysokie bezrobocie i, będące jego wynikiem, ubóstwo wielu mieszkańców. Ponadto większość rodzin zamieszkujących na jej terenie utrzymuje się ze źródeł niezarobkowych, co przekłada się na ich niskie dochody. Brak pracy jest związany ze słabo rozwiniętą przedsiębiorczością – w gminie działa niewiele większych zakładów produkcyjnych czy usługowych, praktycznie nie ma turystyki. Infrastruktura techniczna na terenie gminy jest zadowalająca, ale część obiektów wymaga rozbudowy i modernizacji. Problemem jest również niewielka aktywność mieszkańców gminy, która może być wynikiem

niewystarczające infrastruktury społeczno-kulturalnej oraz trudnościami w dostępie do zajęć dokształcających.

Gmina Chłopice ma duże szanse na intensywny rozwój społeczno-gospodarczy. Do tego konieczne jest jednak podjęcie działań na rzecz promocji i rozwoju przedsiębiorczości oraz nowoczesnego, wyspecjalizowanego rolnictwa, dalszej rozbudowy infrastruktury: zarówno technicznej jak i społecznej oraz działań na rzecz aktywizacji i poprawy warunków życia mieszkańców. W realizacji tych zadań dużą pomocą będzie możliwość pozyskania środków finansowych z funduszy UE zarówno na zadania inwestycyjne, jak i szkoleniowo-doradcze.

8. Kierunki rozwoju polityki społecznej w Gminie Chłopice

Misja:

„Zintegrowanie i aktywizacja mieszkańców Gminy Chłopice w celu zapewniania godnego standardu życia, możliwości wszechstronnego rozwoju społecznego i zawodowego oraz zapobiegania marginalizacji i wykluczeniu"

Misją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Chłopice jest poprawa jakości życia mieszkańców poprzez zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego, dążenie do integracji społecznej oraz tworzenie równych szans rozwoju społecznego wszystkim mieszkańcom. Rozwiązania wdrażane przy współpracy z lokalnymi partnerami służyć mają eliminacji negatywnych zjawisk społecznych oraz zrównoważonemu rozwojowi gminy.

Wizja:

„Poprawa relacji międzyludzkich oraz zwiększenie świadomości społecznej umożliwi rozwiązanie lub ograniczenie istotnych problemów społecznych mieszkańców gminy"

Wizję pomocy społecznej w gminie urzeczywistniać będzie aktywne środowisko, samorząd, odpowiednio wykwalifikowana kadra Ośrodka Pomocy Społecznej oraz współpracujący partnerzy społeczni.

Podstawą realizacji wizji będzie likwidacja barier informacyjnych, strukturalnych i organizacyjnych. Osiągnięcie określonych w strategii celów uwarunkowane jest przez Samorząd, kadrę Ośrodka Pomocy Społecznej oraz współpracujących partnerów, przyjętych form oraz zasad działania, a przede wszystkim wyzwolenia aktywności środowiska lokalnego na rzecz rozpracowywania istotnych problemów społecznych.

W gminie powinien powstać sprawny system pomocy rodzinie i dzieciom, w którym ważną rolę obok instytucji samorządowych będą pełnić grupy samopomocowe i organizacje pozarządowe.

Szczególną wagę należy położyć na nieinstytucjonalne formy pomocy, w tym na pomoc środowiskową a pomoc instytucjonalna powinna stać się ostatecznym środkiem

zaradczym. Rozwinie się system monitorowania problemów rodzin i dzieci przez asystenta rodziny, pracowników socjalnych oraz stworzone zostaną warunki do uruchomienia zintegrowanych działań umożliwiających szybką i skuteczną pomoc w sytuacjach kryzysowych oraz przeciwdziałających zjawiskom marginalizacji. Pomoc środowiskowa stanie się dominującą formą pomocy społecznej w gminie. Podjęte zostaną działania na rzecz pobudzenia aktywności środowisk zagrożonych marginalizacją i dotkniętych zjawiskiem alienacji. Podstawowym warunkiem skutecznego przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym jest jednak podwyższenie świadomości mieszkańców gminy na temat głównych przyczyn i skutków tych zjawisk oraz zasad i możliwości zapobiegania ich powstaniu.

Osiągnięcie stanu określonego w głównym celu strategii wymaga realizacji podstawowych założeń strategicznych dotyczących sfery pomocy społecznej gminy:

- wypracowanie stabilnych podstaw i zasad współpracy publicznej (samorządowej) ze społecznymi i innymi podmiotami lokalnego życia publicznego,
- opracowanie lokalnych (gminnych) programów rozwiązywania problemów, najistotniejszych kwestii i problemów społecznych regionu przy szerokim udziale partnerów społecznych,
- zmian ustawowych w zakresie pomocy społecznej m.in. w celu zmniejszenia rozbieżności między zadaniami wynikającymi z ustawy o pomocy społecznej, a finansowymi możliwościami ich realizacji,
- podnoszenie społecznej i zawodowej aktywności mieszkańców gminy,
- zaspokojenie potrzeb socjalnych mieszkańców gminy ze szczególnym uwzględnieniem grup społecznych narażonych na zjawisko marginalizacji,
- kształtowanie postaw tolerancji i zrozumienia wobec sytuacji marginalizowanych grup społecznych,
- zmian w mentalności mieszkańców gminy co do roli i zasad pomocy społecznej i kształtowanie świadomości w tej sferze,
- zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych,
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej dotyczącej uzależnień w szczególności dla młodzieży i dzieci,
- wspomaganie działalności instytucji i osób fizycznych służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych.

9. Cele, kierunki działań oraz realizatorzy projektowanych zmian

Na podstawie raportu o stanie gminy Chłopice oraz analizy SWOT przeprowadzonej dla obszaru „sfera społeczna w gminie Chłopice" można jest wyselekcjonować główne obszary problemowe w zakresie życia społecznego w gminie.

Są to:

- długotrwałe bezrobocie i wynikające z niego ubóstwo,
- rodziny nie spełniające swoich podstawowych funkcji społecznych,
- marginalizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- patologie społeczne.

Określenie obszarów problemowych pozwala na taki dobór celów strategicznych i operacyjnych, dzięki osiągnięciu których możliwe będzie zniwelowanie wszystkich podstawowych problemów społecznych występujących na terenie gminy.

Nadrzędnym celem Strategii na lata 2016 – 2022 jest doskonalenie systemu pomocy społecznej, w celu zapewnienia odpowiednich warunków życia dla rodzin, ich prawidłowego funkcjonowania oraz spełniania przez nie wszystkich podstawowych funkcji społecznych.

Pomoc społeczna ma za zadanie wsparcie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia ich niezbędnych potrzeb oraz przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać własnymi siłami. Ma ona umożliwić osobom z niej korzystającym życie w warunkach odpowiadających godności człowieka, jednocześnie doprowadzając do ich życiowego usamodzielnienia oraz integracji ze środowiskiem.

Celami strategicznymi Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Chłopice na lata 2016– 2022 jest:

1. przeciwdziałanie bezrobociu oraz wsparcie środowisk nim dotkniętych,
2. pomoc rodzinom w prawidłowym wypełnianiu ról społecznych i funkcjonowaniu w środowisku,
3. wsparcie osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym,
4. przeciwdziałanie patologiom społecznym.

W ramach pierwszego celu strategicznego „Przeciwdziałanie bezrobociu oraz wsparcie środowisk nim dotkniętych realizowane będą następujące cele operacyjne:

1) aktywizacja osób bezrobotnych
2) promocja na rzecz zatrudniania osób bezrobotnych.

Realizacja ww. celów powinna doprowadzić do zmniejszenia poziomu bezrobocia na terenie gminy Chłopice oraz minimalizacji jego negatywnych skutków. Będzie to możliwe poprzez wsparcie osób bezrobotnych, zachęcanie ich do podjęcia intensywnych działań na rzecz poprawy swojej sytuacji na rynku pracy oraz zwiększenia dostępności do informacji na temat rynku pracy i ofert zatrudnienia. Działania takie połączone z promowaniem i zachęcaniem przedsiębiorców do zatrudniania osób bezrobotnych, powinny doprowadzić do znaczącego zwiększenia ich szans na wejście na rynek pracy.

Wdrażanie ww. celu powinno przebiegać we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy, przy założeniu, że priorytetem jest przeciwdziałanie uzależnieniu świadczeniobiorców od pomocy społecznej. Do działań podejmowanych w ramach tego obszaru problemowego komplementarne będą zadania podejmowane w ramach 2 celu strategicznego – dopiero realizacja obu tych celów pozwoli na kompleksowe rozwiązanie problemów osób bezrobotnych i ich rodzin.

W ramach drugiego celu strategicznego: „Pomoc rodzinom w prawidłowym wypełnianiu ról społecznych i funkcjonowaniu w środowisku" wdrażane będą następujące cele operacyjne:

1) zagospodarowanie czasu wolnego mieszkańców gminy, w szczególności dzieci i młodzieży
2) poprawa sytuacji socjalnej rodzin.

Realizacja ww. celu strategicznego powinna doprowadzić do poprawy sytuacji rodzin zamieszkujących gminę Chłopice. Rodzina jest podstawową komórką społeczną i od jej kondycji zależy stan całej społeczności. Dlatego niezwykle ważne jest nie tylko podejmowanie działań mających na celu pomoc rodzinie w momentach kryzysowych, ale również prowadzenie profilaktyki i zachęcanie rodzin do wypracowywania własnych rozwiązań.

W ramach trzeciego celu strategicznego „Wsparcie osób zagrożonych marginalizacją
i wykluczeniem społecznym" realizowane będą następujące cele operacyjne:

1) zaspokajanie podstawowych potrzeb i opieka nad osobami zagrożonymi marginalizacją i wykluczeniem społecznym
2) poprawa funkcjonowania osób niepełnosprawnych w społeczeństwie.

W celu poprawy sytuacji osób zagrożonych marginalizacją, czyli wykluczeniem z jednego lub większej liczby ważnych wymiarów życia społecznego, konieczne jest podjęcie zróżnicowanych działań zarówno zapobiegających jak i likwidujących skutki marginalizacji. Niezbędne jest przede wszystkim podejmowanie działań na rzecz zaspokojenia podstawowych potrzeb (takich jak schronienie, pożywienie) osób nie mających środków i możliwości do zapewnienia sobie tego samodzielnie. Jednocześnie ważne jest zapewnienie dostępu do usług opiekuńczych oraz kompleksowego wsparcia dla tych osób.

W ramach czwartego celu strategicznego „Przeciwdziałanie patologiom społecznym" przewidziana jest realizacja następujących celów operacyjnych:

1) ograniczenie zjawisk alkoholizmu i narkomanii na terenie gminy
2) przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie oraz zmniejszanie agresji wśród dzieci.

Realizacja tych celów powinna doprowadzić do poprawy sytuacji rodzin i osób objętych problemem przemocy w rodzinie lub uzależnieniem – w ramach przewidzianych działań prowadzone będą zarówno zadania profilaktyczne, jak i działania mające na celu konkretną pomoc osobom i rodzinom już dotkniętych danym problemem.

10. Zadania gminy w zakresie rozwiązywania problemów społecznych w okresie 2016– 2022

Planowane zadania	Okres realizacji zadania	Źródła finansowania
CEL STRATEGICZNY NR 1 PRZECIWDZIAŁANIE BEZROBOCIU ORAZ WSPARCIE ŚRODOWISK NIM DOTKNIĘTYCH		
1 Cel Operacyjny: Aktywizacja osób bezrobotnych		
Zawieranie kontraktów socjalnych z osobami bezrobotnymi	2016-2022	Środki własne
Wspieranie organizacji warsztatów aktywizacji zawodowej, grup samopomocowych oraz szkoleń dla osób bezrobotnych	2016-2022	Fundusz UE, środki własne
Promowanie przedsiębiorczości	2016-2022	Fundusz UE, środki własne
Promowanie zatrudnienia subsydiowanego	2016-2022	Środki własne
Wsparcie działań na rzecz poprawy dostępu osób bezrobotnych do informacji na temat rynku pracy i ofert zatrudnienia oraz upowszechnienie informacji o usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach	2016-2022	Fundusz UE, środki własne
2 Cel Operacyjny: Promocja na rzecz zatrudniania osób bezrobotnych		
Inicjowanie działań na rzecz zatrudnienia na lokalnym rynku pracy osób długotrwale bezrobotnych	2016-2022	Środki własne
Współpraca instytucji rynku pracy z samorządem i przedsiębiorstwami w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy na terenie gminy	2016-2022	Środki własne
Wsparcie tworzenia spółdzielni socjalnych na terenie gminy	2016-2022	Środki własne

CEL STRATEGICZNY NR 2 POMOC RODZINOM W PRAWIDŁOWYM WYPEŁNIANIU RÓL SPOŁECZNYCH I FUNKCJONOWANIU W ŚRODOWISKU		
1 Cel Operacyjny: Zagospodarowanie czasu wolnego mieszkańców gminy, w szczególności dzieci i młodzieży		
Organizacja zajęć pozalekcyjnych, a w szczególności zajęć sportowych dla dzieci	2016-2022	Środki własne
Organizacja imprez sportowo-rekreacyjnych dla mieszkańców	2016-2022	Środki własne
Rozszerzenie oferty kulturalnej dostępnej na terenie gminy	2016-2022	Środki własne
Organizacja wypoczynku letniego i zimowego dla dzieci	2016-2022	Fundusze UE, środki własne
Kształcenie dorosłych mieszkańców gminy przy wykorzystaniu gminnej bazy oświatowej	2016-2022	Fundusze UE, środki własne
2 Cel Operacyjny: Poprawa sytuacji socjalnej rodzin		
Przyznawanie zasiłków okresowych, celowych i stałych	2016-2022	Środki własne
Organizacja pracy socjalnej na rzecz mieszkańców gminy	2016-2022	Środki własne
Świadczenie usług opiekuńczo-pielęgniarskich na rzecz mieszkańców	2016-2022	Środki własne
Kierowanie osób i rodzin potrzebujących wsparcia do istniejących punktów poradnictwa prawnego, psychologicznego i rodzinnego	2016-2022	Środki własne
Dożywianie dzieci w szkołach	2016-2022	Środki własne
Pomoc finansowa dla rodzin dotkniętych bezrobociem	2016-2022	Środki własne

CEL STRATEGICZNY NR 3 WSPARCIE OSÓB ZAGROŻONYCH MARGINALIZACJĄ I WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM		
1 Cel Operacyjny: Zaspokajanie podstawowych potrzeb i opieka nad osobami zagrożonymi marginalizacją i wykluczeniem społecznym		
Współdziałanie ze Starostwem Powiatowym w Jarosławiu w zabezpieczeniu tymczasowych miejsc noclegowych w DPS oraz schroniskach dla osób tego potrzebujących	2016-2022	Środki własne
Kierowanie osób potrzebującym do placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego lub w mieszkań chronionych	2016-2022	Środki własne
Organizacja punktów wydawania posiłków w gminie	2016-2022	Środki własne
Świadczenie usług opiekuńczych na rzecz osób chorych	2016-2022	Środki własne
Wsparcie osób mających trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	2016-2022	Środki własne
Kierowanie do DPS osób z zaburzeniami psychicznymi	2016-2022	Środki własne
Podnoszenie kwalifikacji kadr służb społecznych do pracy z osobami zagrożonymi marginalizacją i wykluczeniem społecznym	2016-2022	Fundusze UE, środki własne
2 Cel Operacyjny: Poprawa funkcjonowania osób niepełnosprawnych w społeczeństwie		
Likwidacja barier architektonicznych w miejscach użyteczności publicznej	2016-2022	Środki własne, fundusze PFRON, fundusze UE
Współpraca z instytucjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych	2016-2022	Środki własne
Wspieranie powstawania klas integracyjnych w szkołach	2016-2022	Środki własne, fundusze PFRON,
Ułatwienie osobom niepełnosprawnym zdobycia i utrzymania zatrudnienia	2016-2022	Środki własne, fundusze PFRON, fundusze UE

CEL STRATEGICZNY NR 4 PRZECIWDZIAŁANIE PATOLOGIOM SPOŁECZNYM		
1 Cel Operacyjny: Ograniczenie zjawisk alkoholizmu i narkomanii na terenie gminy		
Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie profilaktyki uzależnień	2016-2022	Środki własne
Wsparcie prowadzenia działań profilaktycznych w szkołach	2016-2022	Środki własne
Działania na rzecz podniesienia poziomu wiedzy społecznej na temat problemów i zagrożeń związanych z uzależnieniami	2016-2022	Środki własne

Udzielanie pomocy pedagogicznej, psychologicznej i prawnej rodzinom z problemem alkoholowym	2016-2022	Środki własne
Podnoszenie kwalifikacji kadr służb społecznych do pracy z osobami uzależnionymi	2016-2022	Fundusze UE, środki własne
2 Cel Operacyjny: Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie oraz zmniejszanie agresji wśród dzieci		
Organizacja wsparcia i poradnictwa dla ofiar przemocy w rodzinie	2016-2022	Środki własne
Realizacja programów informacyjnych w szkołach	2016-2022	Środki własne
Rozwój poradnictwa specjalistycznego, w szczególności w szkołach	2016-2022	Środki własne

11. Monitoring i ewaluacja

Ostateczna wersja Strategii jest dokumentem perspektywicznym i długofalowym, który na najbliższych siedem lat określi płaszczyznę współpracy i aktywności na rzecz rozwiązywania ważnych lokalnych problemów społecznych oraz rozwoju społecznego gminy Chłopice. Proces jej wdrożenia dotyczy trzech poziomów:

- organizacyjnego – zarządzanie strategią,
- merytorycznego – ocena i przegląd zapisów strategii,
- społecznego – promocja i pozyskiwanie partnerów.

Ponieważ jest to dokument długofalowy, a jednocześnie dotyczący sfery społecznej, w której mogą zachodzić dynamiczne zmiany, strategia może i powinna być modyfikowana i aktualizowana. Modyfikacje i ewentualne aktualizacje dokumentu powinny być dokonywane na podstawie monitoringu i ewaluacji. Monitoring jest rozumiany jako proces systematycznego zbierania informacji, służący ocenie postępów w osiąganiu zakładanych rezultatów. Przyjmuje się, że dobrze prowadzony monitoring zapewnia aktywny udział beneficjentów monitorowanych działań. Celem monitoringu jest:

- uzyskanie informacji niezbędnych do oceny postępów w realizacji strategii;
- usprawnienie systemu zarządzania i podejmowania decyzji o koniecznych zmianach;
- doskonalenie sposobu diagnozowania lokalnych potrzeb oraz projektowania i świadczenia wybranych usług społecznych;
- zapewnienie lokalnym społecznościom, w tym odbiorcom oferowanych usług, wpływu na sposób realizacji programu.

Monitoringiem objęte zostaną różne obszary i poziomy realizacji strategii np.:

- monitoring kontekstu (aktualnego obrazu potrzeb społecznych na tle ogólnej sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie/regionie) – analizy takie powinny prowadzić jednostki organizacyjne Urzędu Gminy (np. GOPS, szkoły), ale potrzebne dane można pozyskiwać także z instytucji szczebla powiatowego (PUP, PCPR), czy wojewódzkiego (np. ROPS, PUW, WUP, Urząd Marszałkowski, Urząd Statystyczny);
- monitoring finansowy, dotyczący bieżącej analizy wydatków przeznaczanych na zadania, objęte strategią, w tym ze środków własnych oraz pozyskanych ze źródeł zewnętrznych, otrzymanych dotacji na projekty ze sfery integracji społecznej. Praktycznym etapem wdrożenia monitoringu finansowego będzie wykorzystanie i rozliczenie dotacji z Programu Integracji Społecznej;
- monitoring produktów (wyników działań), rezultatów (korzyści/zmian, których doświadczyli beneficjenci ostateczni, grupy docelowe), realizowany na podstawie badań socjologicznych: technik ilościowych – badań ankietowych

oraz jakościowych np. zogniskowanych wywiadów grupowych FGI, pogłębionych wywiadów indywiduach IDI;
- monitoring wykonania - czy wykonano to, co zaplanowano; w zaplanowanym czasie, przy wykorzystaniu zaplanowanych zasobów.

Metody gromadzenia danych będą obejmować m.in. analizę dokumentów, wizyty terenowe, badanie użytkowników/beneficjentów, panele ekspertów, wywiady z kluczowymi reprezentantami instytucji i organizacji integracji społecznej, metody uczestniczące: spotkania warsztatowe, dyskusje grupowe, grupy fokusowe itp., dokumentowanie i przetwarzanie danych w systemie informatycznym.

Za wymierne wskaźniki efektywności realizacji strategii można uznać między innymi:

- ilość zlikwidowanych barier architektonicznych,
- ilość oddanych do użytku mieszkań socjalnych,
- ilość kursów, szkoleń, staży itp. służących aktywizacji bezrobotnych,
- ilość stworzonych miejsc pracy, w tym także dla osób niepełnosprawnych,
- liczbę dzieci objętych edukacją elementarną w stosunku do ogółu dzieci w gminie,
- liczbę dzieci i młodzieży, którym udzielono specjalistycznej pomocy w zakresie diagnozowania i eliminowania deficytów rozwojowych,
- ilość zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych i liczba dzieci korzystających z tej oferty,
- liczbę rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, którym udzielono specjalistycznej pomocy w tym zakresie,
- liczbę osób, objętych różnymi formami profilaktyki uzależnień,
- liczbę osób uzależnionych, którym udzielono wsparcia i pomocy terapeutycznej,
- liczbę atrakcji (zajęć, imprez itp.) organizowanych, głównie dla dzieci i młodzieży, mających na celu rozwój zainteresowań oraz promocję zdrowego stylu życia.

Ewaluacja strategii ma charakter okresowy oraz końcowy. Ewaluacja okresowa polega na ocenie, czy realizowane działania są zgodne z zaplanowanymi czy prowadzą do oczekiwanych rezultatów i czy nie są konieczne jakieś zmiany. Zakładamy, ze będzie prowadzona minimum raz do roku, a w pierwszym okresie wdrażania strategii (2016-2017) częściej – raz na pół roku. Jej wyniki posłużą przede wszystkim do ewentualnej korekcji, modyfikacji realizowanych działań. Celem głównym ewaluacji końcowej jest określenie wartości strategii w odniesieniu do wybranych kryteriów. Jako kryteria oceny przyjmuje się następujące kryteria: skuteczności, efektywności, odpowiedniości, użyteczności oraz kryterium zapewniania partycypacji społecznej.

Podmiotami skutecznego zarządzania strategią będą przede wszystkim:

- Wójt i Rada Gminy Chłopice
- Koordynator Strategii – Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
- Zespół Zarządzający
- Koordynatorzy realizacji celów i Zespoły Zadaniowe.

Odpowiedzialnym za koordynację całości realizacji Strategii jest Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chłopcach. W skład Zespołu Koordynującego wejdą członkowie Zespołu Roboczego, jako grupa pracująca nad dokumentem. Zespół Koordynujący wybierze ze swego grona Koordynatorów celów strategii. Koordynatorzy pod kątem realizacji celów wybiorą Zespoły Zadaniowe, złożone z przedstawicieli partnerów zajmujących się różnymi aspektami danego działania.

Wdrażanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie powinno rozpocząć się od spotkania Koordynatora Realizacji Strategii z członkami poszczególnych Zespołów Zadaniowych oraz Koordynatorami celów operacyjnych, na którym zostaną wybrane najważniejsze działania do realizacji w 2016 roku. Spotkanie takie powinno odbyć się nie najpóźniej niż 2 miesiące od przyjęcia strategii uchwałą Rady Gminy. Kryteria priorytetyzacji działań powinny być jasno i precyzyjnie określone przez uczestników spotkania. Przykładowe kryteria wyboru zadań, które można uznać za priorytetowe to:

- **pilność** – określa znaczenie zadania pod względem kryterium czasu np. czy konkretne działanie nie wynika z konieczności dostosowania do aktualnego obowiązku prawnego, czy nie jest odpowiedzią na palący problem społeczny itp.,
- **ważność** – czy zadanie służy rozwiązywaniu najistotniejszych problemów lokalnych lub przyczyni się do złagodzenia ich negatywnych,
- **długotrwałość rezultatów** – czy wdrożone działania przyniosą trwałe zmiany na lepsze, na jak długo realizacja zadania przyniesie pożytek dla społeczności lokalnej,
- **oddziaływanie** - określa oddziaływanie na innych, niż bezpośredni adresaci zadania np. na inne grupy społeczne, na otoczenie adresatów działania,
- **powszechność** – jak duża grupa mieszkańców skorzysta na realizacji działania
- **akceptacja społeczna** - czy realizacja zadania uzyska poparcie społeczności lokalnej, czy możliwa będzie szeroka współpraca międzysektorowa przy jego realizacji,
- **przygotowanie do realizacji** – jak długiego okresu przygotowawczego wymaga działanie,
- **dostępność funduszy na realizację** – określa wagę działania w kontekście aktualnie dostępnych zewnętrznych źródeł jego współfinansowania np. ogłoszeń konkursów w ramach poszczególnych priorytetów PO KL.

Wybór zadań do realizacji w określonym okresie zostanie przeprowadzony na postawie rangowania (przypisania określonych wartości liczbowych) w kontekście powyższych kryteriów i będzie odzwierciedlał bieżącą wiedzę oceniających na temat pilności, ważności, szans powodzenia danego zadania, jego efektów itp. taki proces planistyczny umożliwi realizację programów/projektów/planów operacyjnych. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu.

Projekty i programy mogą być przyjmowane przez Radę Gminy stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej strategii. Projekty i programy realizowane w ramach strategii powinny być zgodne z przyjętymi w niniejszym dokumencie kierunkami działań.

12. Sposoby realizacji Strategii oraz źródła finansowania

Cele Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych będą osiągane poprzez realizację programów i projektów społecznych w gminie. Oczekuje się każdorazowej diagnozy i wskazywania zgodności z kierunkami działań określonych celów operacyjnych niniejszego dokumentu.

Strategia wdrażana będzie przez instytucje publiczne i podmioty społeczne, których statuty działań obejmują szeroko rozumiane zadania polityki społecznej. Strategia wyznacza kierunki rozwoju, stanowiąc jednocześnie odniesienie dla zmian i działań zmierzających do dostrojenia bieżącej i długookresowej działalności do potrzeb realizacji celów strategicznych. Umożliwi to skoncentrowanie się na przedsięwzięciach najistotniejszych z punktu widzenia skutecznej realizacji zadań i rozwoju polityki społecznej w gminie.

Zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej, koordynacją działań w zakresie realizacji Strategii zajmuje się Ośrodek Pomocy Społecznej.

Podstawowe źródła finansowania Strategii to: środki budżetu gminy, budżetu państwa oraz środki pochodzące z funduszy Unii Europejskiej.

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY CHŁOPICE
Łucja Lichota